

УДК 308:365

Захарченко А.О., магістр спеціальності 051 Економіка
Єфіменко А.Ю., д.філ., асистентка кафедри економічної кібернетики
(Сумський державний університет, м. Суми, Україна)

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ДЕМОГРАФІЧНИХ ПРОЦЕСІВ ТА ТЕМПІВ ЖИТЛОВОГО БУДІВНИЦТВА В УКРАЇНІ

Останнім часом зростає чисельність населення по всьому світу, що є ключовим ресурсом для кожної країни. Люди розглядаються як головний актив держави, їх кількість є основою для досягнення успіху у довгостроковій перспективі [1]. Зауважимо, що в Україні урбанізація, яка є важливою частиною соціально-економічних процесів, в останні роки зменшується, обласні центри та великі міста приваблюють населення не тільки з сільських районів, але й з менших обласних міст та міських поселень. Через це великі міста показують підвищений попит на житло, як на вторинному ринку, так і в новобудовах [2]. Забезпечення доступним і комфортним житлом для населення є важливим аспектом соціально-економічного розвитку. Розуміння, як демографічні зміни впливають на потреби у житлі та житлове будівництво, може допомогти розробити ефективні політики у цій сфері.

Варто зазначити, що одним із ключових завдань демографічної політики в Україні є розробка та впровадження ефективних стратегій та заходів із зниження рівня захворюваності та подовження тривалості життя населення. В рамках економічних методів демографічної політики приймаються заходи, спрямовані на створення оптимальних умов для поєднання трудової та виховної функцій сім'ї. Це може включати розвиток програми підтримки сімей, які допомагають батькам забезпечити належний догляд і виховання дітей, не втрачаючи можливості заробляти на життя. Адміністративно-юридичні методи включають демографічну політику прийняття різноманітних законодавчих актів і нормативних документів з питань регулювання питань, пов'язаних із сімейними та репродуктивними правами, а також соціальними пільгами для сімей та населення загалом. Соціально-психологічні методи демографічної політики в основному передбачають проведення інформаційних санітарних та просвітницьких заходів з метою підвищення усвідомлення суспільством важливості материнства та сімейних цінностей, такі заходи спрямовані на стимулювання бажання створення сім'ї та народження дітей [3].

За 30 років незалежності населення України скоротилося на майже 10 млн осіб за даними офіційної статистики. Зменшення чисельності населення України відбулося внаслідок природного скорочення населення. Характерним для складу населення України є гендерна диспропорція, зокрема, чисельна перевага жінок над чоловіками спостерігається з 36 років і з віком збільшується. За прогнозами Інституту демографії та соціальних досліджень Національної академії наук України, до 2031 року населення України скоротиться до 39,5 мільйонів осіб, причиною чого є міграційні, соціально-економічні та військово-політичні дисбаланси у країні [4]. Починаючи з 2010 року з України виїхало та не повернулося близько 4 мільйонів українців, що складає майже 10% населення.

Житло виконує виключно важливі функції як у соціальному, так і в економічному плані, оскільки воно змінює матеріальні та соціокультурні умови, в яких проживає людина. Зростання вартості будівництва призводять до зниження активності як державних, так і комерційних структур у сфері нового житлового будівництва та сповільнюють темпи модернізації старого житлового фонду. Загострення житлової проблеми в Україні породжує нові соціальні очікування, особливо в контексті процесів децентралізації, при обмежених бюджетних ресурсах, в умовах нестабільності

національної валюти та значного зниження купівельної спроможності населення. Попит на доступне житло залишається високим через низький рівень житлової населеності та рівень ринку муніципальної оренди житла. Загалом, ринок житла в Україні не відповідає стандартам розвинутого ринкового середовища через вплив інфляційних процесів, монополізацію економіки, нестабільність фондового ринку та невизначеність перспектив економічного зростання [5].

У січні-липні 2021 року українськими підприємствами було виконано будівельних робіт на суму 97,4 млрд. гривень. Індекс будівельної продукції (рис. 1) становить 100% порівняно з відповідним періодом 2020 року [6].

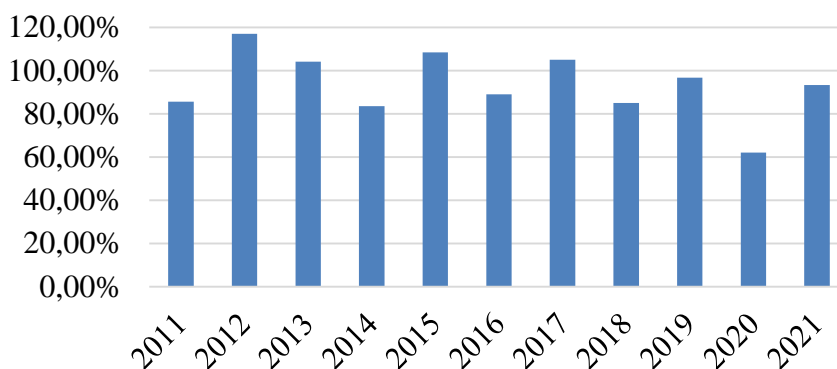

Рисунок 1 – Індексів капітальних інвестицій в житлове будівництво України до відповідного періоду минулого року за 2011-2021 роки

Існує певна тенденція щодо розмірів капітальних інвестицій в житлове будівництво, так у 2013, 2015, 2017, 2019 роках інвестицій було виділено значно більше аніж у наступні для них роки. Найгіршим, за цим показником, став 2020 рік з відношенням 62,10% капітальних інвестицій відповідно до 2019 року.

Також проаналізовано загальну площу житлових будівель, прийнятих в експлуатацію у 2018-2021 роках (рис. 2) [7].

Обсяги будівельних робіт у січні-липні 2021 року збільшили порівняно з січнем-липнем 2020 року підприємства 11 регіонів, з них найбільше: Тернопільської (на 54,8%), Рівненської (на 23,9%), Черкаської (на 18,8%), Івано-Франківської (на 14,8%), Хмельницької (на 13%), Волинської (на 10,8%), Харківської (на 9,4%), Київської (на 8%), Донецької (на 6,5%), Одеської (на 5,8%) областей та м. Києва (на 0,3%). На загальну тенденцію у липні 2021 року порівняно з попереднім місяцем вплинуло зростання обсягів будівництва житлових будівель на 6% та нежитлових будівель на 5%.

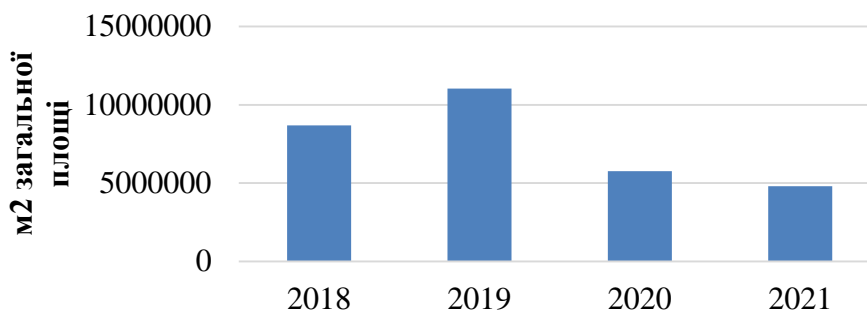

Рисунок 2 – Загальна площа житлових будівель, прийнятих в експлуатацію у 2018-2021 роках

Аналізуючи наведені дані можна дійти висновку, що хоча загальна кількість населення України зменшується з кожним роком, проте темпи житлового будівництва є досить стабільними, і тенденції до їх зменшення не спостерігається. Також у 2020-2021 роках наявна додатна різниця між потоками міграції, а саме прибулими та вибулими з України особами. Так, у 2020 році міграційний приріст населення становив 6,5 тис. осіб, у 2021 на даний момент вже 9,5 тис. осіб.

Таким чином, показники приросту населення та темпів будівництва, відображають несприятливі демографічну та соціально-економічні турбулентності в Україні. Більш оптимістичні прогнози відображає будівництво житла. Зв'язок між цими двома процесами визначається у розрізі зменшення населення в Україні, який зменшує попит на житло та темпи будівництва, але з іншого боку, збільшення темпів будівництва привертає інтерес іноземних громадян і збільшення населення країни за рахунок імміграції. Відповідно, соціально-економічна ситуація в сучасній Україні залежить від трансформацій зазначеного балансу.

Список використаних джерел:

1. Zlenko, N., Pavlenko, N. and Yarova, V. (2020). The impact of demographic processes on the economic growth in Ukraine. *Ekonomika ta derzhava*. 10. 56–62.
2. В Україні впали темпи будівництва житла. URL: https://lb.ua/economics/2020/09/10/465681_ukraini_vpali_tempi_budivnitstva.html.
3. Населення. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/ds/nas_rik/nas_u/nas_rik_u.html.
4. Міграція в Україні: наскільки проблема масштабна?. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/donbas-realii--migracija/29826553.html>.
5. Заяць В. С. Розвиток житлового будівництва як фактор формування житлових умов населення. Київ, 2019. 141 с.
6. Загальні підсумки діяльності будівельної галузі за січень-липень 2021 року. URL: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/building/pricing/rozvitok-budivelnoyi-diyalnosti/zagalni-pidsumky-diyalnosti-budivelnoyi-galuzi-za-sichen-lypen-2021-roku/>.
7. Індекси капітальних інвестицій у житлове будівництво за регіонами. URL: <https://data.gov.ua/dataset/387b1fd4-f2b8-4dd7-ac3d-7c692c2f4fef/resource/267574e4-dd2e-42fd-b427-5fb4010e9378>.